

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2024-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2024 VÅR
Intern sensor:	(Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:

191

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:

9908

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	41
Andre medlemmer i gruppen:	375

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen

Inclusion of multicultural children in the kindergarten

*Hvordan legger pedagogiske ledere til rette for at barn med flerkulturell bakgrunn opplever
anerkjennelse, inkludering og tilhørighet?*

Kandidatnummer: 375 & 191

BACH301

Høgskulen på Vestlandet

Veileder: Thomas Mountjoy

Innleveringsdato: 23.05.2024

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	3
1.0 Innledning	5
<i>1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling</i>	<i>5</i>
<i>1.2 Oppgavens disposisjon</i>	<i>6</i>
2.0 Teori.....	6
<i>2.1 Mangfold</i>	<i>6</i>
<i>2.2 Inkludering</i>	<i>8</i>
<i>2.3 Tilhørighet</i>	<i>9</i>
<i>2.4 Foreldresamarbeid.....</i>	<i>10</i>
<i>2.5 Etikk i barnehagen.....</i>	<i>12</i>
<i>2.6 Høytidsmarkeringer.....</i>	<i>12</i>
3.0 Metode	13
<i>3.1 Valg av metode</i>	<i>14</i>
<i>3.2 Valg av informanter.....</i>	<i>15</i>
<i>3.3 Forberedelse og innsamling av datamaterialer</i>	<i>15</i>
<i>3.4 Forskningsetikk</i>	<i>16</i>
<i>3.5 Metodekritikk.....</i>	<i>16</i>
4.0 Empiri.....	17
<i>4.1 Mangfold og kulturell representasjon i barnehagen.....</i>	<i>17</i>
<i>4.2 Inkluderende praksiser og tilpasninger.....</i>	<i>19</i>
<i>4.3 Utfordringer knyttet til kommunikasjon og forståelse.....</i>	<i>20</i>
<i>4.4 Foreldresamarbeid og fordeler dette har.....</i>	<i>21</i>
5.0 Drøfting av funn	22

<i>5.1 Kulturelt mangfold i barnehagen</i>	22
<i>5.2 Foreldresamarbeid</i>	23
<i>5.3 Pedagogisk arbeid med fokus på inkludering</i>	25
<i>5.4 Høytidsmarkeringer</i>	27
6.0 Avslutning	29
Litteraturliste	31
Vedlegg 1:	34
<i>Intervjuguide:</i>	34
Vedlegg 2:	36

Sammendrag

Formålet med bacheloroppgaven er å finne svar på problemstillingen om hvordan pedagogiske ledere legger til rette for at barn med flerkulturell bakgrunn opplever anerkjennelse, inkludering og tilhørighet.

Dette er en undersøkelse som benytter kvalitativ forskningsmetode med bruk av semistrukturert intervju. Bruk av intervjuguide åpnet det opp for både struktur i intervjuet og spontan samtale basert på svarene fra informanter. Vi har brukt relevant teori som støtter opp under problemstillingen og svarene vi har fått fra informantene.

Med utgangspunkt i empirien har vi drøftet problemstillingen og konkludert med at pedagogiske ledere må jobbe ut ifra sin konkrete barnehage, og tilpasse hvordan de arbeider for å styrke deres kulturelle kompetanse deretter. Dette må til for å skape et inkluderende fellesskap for flerkulturelle barn. Basert på våre funn fra informantene kan det pedagogiske arbeidet bidra til å utvikle ett inkluderende miljø gjennom virkemidler som høytidsmarkeringer, samlingsstunder, spontane samtaler i hverdagen, godt foreldresamarbeid, kunnskap om mangfold.

Abstract

The purpose of this bachelor assignment is to find answer to the research question about how pedagogical leaders facilitate children with a multicultural background experience recognition, inclusion and belonging.

This is study that uses qualitative research method through the use of semi-structured interviews. With an interview guide, it provided both structure and the opportunity for spontaneous conversation based on the responses from the informants. We have used relevant theory to support the research question and the responses obtained from the informants.

With the empirical data, we have discussed the research question and concluded that pedagogical leaders must work from their efforts to the specific context of their kindergarten and work towards enhancing their cultural competence. This is necessary for creating an inclusive community for multicultural children. Based on our findings from the informants, pedagogical work through holiday markings, gatherings, spontaneous daily conversations,

good parental collaboration, and knowledge about diversity can develop an inclusive environment.

1.0 Innledning

Norge er et land som stadig utvikler seg til å bli et større flerkulturelt samfunn (SSB, 2024), noe som også innebærer at barnehagene i landet utvikles til å ha et større mangfold av flere ulike kulturer og etnisiteter. Med utgangspunkt i kravene Rammeplanen for barnehage stiller, skal alle barnehager i Norge «.. legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap». (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.9).

Rammeplanen for barnehage (2017) fremmer arbeid som skal sørge for at alle barn, uavhengig av barnets kultur eller bakgrunn, skal føle på et felleskap og bli sett. Med utgangspunkt i kravene vil vi se på hvordan pedagogiske ledere jobber med barn fra ulike kulturer. Vi vil også undersøke hvordan pedagogiske ledere selv opplever oppfyllelse av kravene som er stilt til dem. Føler alle barna seg inkludert og kjenner de på tilhørighet?

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Vi har lenge hatt en interesse for mangfold, spesielt i barnehager, og har derfor ønsket å sette søkelys på tema mangfold i barnehager gjennom denne bacheloroppgaven. Vi begge vært i praksisbarnehager hvor mangfold har vært utbredt, men også barnehager hvor det har vært lite mangfold. Gjennom praksis erfarte vi hvordan de ansatte hadde ulike fokus på inkludering av flerkulturelle barn, høytider og ulike kulturer. Derfor vil vi se nærmere på hvordan barnehagepersonalet jobber for at flerkulturelle barn føler seg sett, inkludert og kjenner på den samme tilhørigheten som alle bør kjenne på.

Vi synes dette er et viktig tema å ta for seg da det norske samfunnet stadig blir mer globalisert, og flere kulturer og ulike land blir en del av barnehagen. For å spisse bacheloroppgaven har vi valgt å fokusere på disse fire punktene; kulturelt mangfold, foreldresamarbeid, pedagogisk arbeid med fokus på inkludering og høytidsmarkeringer. I et potensielt videre studie av denne problemstillingen, kunne det vært nyttig å trekke inn følgende tema, utdanningskompetanse, utvikling i samfunnet og flerkulturelle foreldrene sine synspunkter.

På bakgrunn av dette kom vi frem til følgende problemstilling:

«Hvordan legger pedagogiske ledere til rette for at barn med flerkulturell bakgrunn opplever anerkjennelse, inkludering og tilhørighet?»

1.2 Oppgavens disposisjon

Bacheloroppgaven er delt inn i seks kapitler. Kapittel en presenterer oppgavens innhold, problemstilling og tema. I kapittel to tar vi for oss de ulike teoretiske begrepene som blir drøftet og diskutert fortløpende gjennom oppgaven. Begrepene skal hjelpe oss å få en helhetlig forståelse av hvilke resultat vi prøver å oppnå. Metodekapittelet omhandler metodene vi har brukt for å innhente informasjon til problemstillingen vår. Her beskrives det valg av metode, informasjon om valg av informanter, forberedelse som har blitt gjort, forskningsetikk og metodekritikk. Etter den innledende informasjonen til oppgaven, tar vi for oss våre empiriske funn i kapittel fire. Kapittelet inneholder informasjon vi har fått fra tre pedagogiske ledere fra to forskjellige barnehager. Ut ifra våre empiriske funn vil vi i kapittel fem drøfte problemstillingen opp mot teorien. Oppgaven blir avsluttet i kapittel seks med konkluderende informasjon knyttet til empiri og drøfting.

2.0 Teori

I denne delen av bacheloroppgaven presenterer og beskriver vi teori som er relevant for problemstillingen vår. Vi har valgt ut teori som er relevant for vårt tema og som er med på å støtte funnene våre etter gjennomførte intervjuer. Det vil bli gjort rede for teori som støtter opp om det pedagogiske arbeidet innenfor inkludering, tilhørighet, foreldresamarbeid, mangfold, etikk og høytidsmarkeringer.

Å være flerkulturell betyr at man er en person med bakgrunn fra flere kulturer. For eksempel innvandrere, mennesker med ulik etnisk bakgrunn eller flyktninger (NRK u.d.). I Norge i dag er det 931 081 innvandrere, i tillegg er det 221 459 norskfødte barn med innvandrerforeldre (SSB, 2024). Dette vil si at Norge er et flerkulturelt land, hvor barnehager ifølge rammeplanen (2017) skal ta hensyn til flerkulturelt mangfold (Kunnskapsdepartementet, 2017).

2.1 Mangfold

I rammeplanen står det at «*Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egen kulturelle og individuelle*

forutsetninger» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Men hva er egentlig mangfold? Ordet mangfold betyr «sammensatthet» eller «forskjellighet» på oss mennesker. Da tenker man gjerne på forskjeller som, utdanning, kultur, sosial klasse, kjønn, religion og livssyn, alder og lignende (Larsen & Slåtten, 2020, s. 51).

Norge blir stadig mer et mangfoldig samfunn, og det kommer flere barn med ulike kulturer og verdier i barnehagene. Ifølge Statistisk sentralbyrå har tallet på antall barn med flerkulturell bakgrunn økt de siste årene. Prosentandel i 2024 viser at innvandrere ligger på 16,8%, av Norges befolkning, mens andel norskfødte med innvandrerforeldre ligger på 4,0% (SSB, 2024). Flere barn i barnehagene med ulik kulturell bakgrunn vil kunne ha positive effekter på det stadig økende flerkulturelle samfunn. Større mangfold i barnehagen kan bidra til lettere integrasjon for foreldre i samfunnet, ved at det åpner opp for bekjentskap med mennesker utenfor hjemmet, og vil hjelpe foreldrene med å bygge større nettverk og følelse av tilhørighet i samfunnet. Samtidig vil flere barn med flerkulturell bakgrunn i barnehagene bidra til å forbedre språkutviklingen til barnet (Thoresen & Winje, 2021, s. 50).

Tidligere har det ofte i norske barnehager vært en gjennomgående sterk likhetsideologi, hvor alle skal være like. Når man har en slik ideologi, vil det være utfordrende å jobbe med den tverrkulturelle kompetansen og utfordre den praksisen man allerede holder på med. Det vil også være utfordrende å se mangfold og ulikheter som en ressurs (Bergersen, 2017, s. 63). I Norge i dag har vi et kulturelt mangfold, som innebærer at vi også har det i barnehagene. Ansatte, foresatte og barn har alle ulike virkelighetsoppfatninger, normer og verdier som man tar med seg i alle sammenhenger og er med på å gjøre at vi er forskjellige (Larsen & Slåtten, 2020, s. 51). Vi snakker også om mangfold knytt til at vi har mange ulike etnisiteter i Norge. Dette er betegnelser som blir brukt for å beskrive mennesker som kommer fra en bestemt nasjon (Larsen & Slåtten, 2020, s. 121). I denne sammenheng speiler det seg i barnehagene, og rammeplanen trekker blant annet frem at «*Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.9).

Det er viktig å jobbe med en holdning hvor alle mennesker, alle barn og alle ansatte er like verdifulle uansett bakgrunn, kultur, etnisitet, kjønn og alder. Som pedagog eller som andre ansatte i barnehagen er det viktig at man er bevisst rundt dette arbeidet med mangfold og likeverd, slik at en ivaretar disse verdiene på en positiv måte (Larsen & Slåtten, 2020, s. 56). I

barnehagen vil man møte på flere ulike religioner, og det er derfor viktig at en som pedagog er kjent med de ulike religionene, verdiene, høytidene og andre markeringer som står religioner nært (Thoresen & Winje, 2021, s. 59).

I barnehagen er barnehagelærere og pedagoger en nøkkelpersoner. De er der først og fremst for å ta vare på barnet, men de har også ansvaret når det kommer til å møte barnet og de foresatte. Pedagogen og foreldrene har en felles interesse om å ivareta og gi omsorg til barnet. Barnehagen har også i oppgave å være en stemme utad for barnas beste i samfunnet. Men hva er egentlig barnets beste? Dette kan variere ut ifra oppvekst, ulike epoker, kulturer, men også ut ifra de ulike ståstedene man har i samfunnet (Thoresen & Winje, 2021, s. 30).

Som pedagogisk leder og ansatte i barnehagene er det ikke ens egne private verdier som er styrende, men man er forpliktet av samfunnsmandatet (Thoresen & Winje, 2021, s. 50). De må være kjent med ansvaret de har overfor å møte mangfoldet på en etisk og god måte. Det gjelder å se mangfoldet som en mulighet og en ressurs, og gjennom rollen i barnehagen være bidragsyttere for at barn, foreldre og foresatte føler seg tatt godt imot, finner sin plass i samfunnet og at de får forutsetninger for ett godt liv i Norge Thoresen & Winje, 2021, ss. 50, 51).

2.2 Inkludering

Inkludering i barnehagen er et viktig aspekt som spiller inn i fagfelt innen barneutdanning og sosialpolitikken. Barnehagen har politiske plikter når det kommer til inkludering. I inkluderingspolitikken belyser de hvordan barnehagen jobber med miljøet og hvordan barnehagen er et trygt og godt sted for alle barn, i tillegg til at de ansatte skal være observante voksne. Man skal ha kompetanse til å kunne være der for barn som trenger noe ekstra (Arnesen, et al., 2017, s.19).

Det er viktig å forstå inkludering for å praktisere det i barnehagen. Å inkludere handler, ifølge Statlig spesialpedagogisk tjeneste, om å tilpasse læringsmiljøet i forhold til mangfoldet blant barn, og gi alle mulighet til å delta i fellesskapet (Statped, 2022). Inkludering er relevant for mangfold da mangfold henviser til at alle mennesker er ulike og at det er forskjellige måter i å være menneske på. Barnehagen skal derfor ta hensyn til alle barn uavhengig av barns alder, funksjonsnivå, kjønn og etnisk og kulturell bakgrunn (Arnesen, et al., 2017, s.28).

Inkludering i sammenheng med mangfold skapes gjennom balanse mellom likhet og mangfold. Å inkludere i et mangfold handler om at barn blir verdsatt uansett hvilke forskjeller man har. Dette gjøres ved å skape ordninger som åpner opp for sårbare barn med særskilte behov, men likevel unngå å lage åpenbare ordninger som kan skille de fra fellesskapet. Det er av denne årsak viktig at alle typer ordninger i barnehagen skapes for å samles og ta del i fellesskapet, og vil åpne opp for et miljø med forskjeller. Inkludering vil kun fungere om man anerkjenner at vi alle er sammen og kan lære noe av hverandre (Arnesen, et al., 2017, s.24).

To hovedperspektiver i spørsmålet om inkludering er det allmennpedagogiske perspektivet og perspektivet som fokuserer på barn med rettigheter og behov. Allmennpedagogiske perspektiver handler generelt om barnehagen og utdanningspolitikken og hvordan det legger til grunnlag for inkludering og ekskluderende prosesser (Arnesen, et al., 2017, s.13). I tilknytning til problemstillingen *“Hvordan legger pedagogiske ledere til rette for at barn med flerkulturell bakgrunn opplever anerkjennelse, inkludering og tilhørighet?”*, ser vi på perspektivet som fokuserer på barn med rettigheter og behov. For eksempel barn med minoritetsspråklig bakgrunn. Inkluderingen blir da betraktet ut ifra et flerkulturelt perspektiv.

Tveitereid (2018) diskuterer begrepet inkludering i samsvar med rammeplanen sine krav og hvordan inkludering skal utføres i praksis i barnehagen. Tveitereid beskriver først at inkludering er et forhold mellom den enkelte og det kollektive. Det handler om hvordan barnet opplever å være en del av fellesskapet og hvordan barnehagen skal arbeide for å oppnå dette (Tveitereid, 2018, s. 34). Rammeplanen stiller krav om at barnehagen skal fremme gjensidig respekt, verdsette mangfoldet og respekt for menneskeverd (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.9).

2.3 Tilhørighet

Barnehagemiljøet er ett felleskap som barn, foreldre og de ansatte er en del av. Å være del av et felleskap er med på å skape følelsen av tilhørighet. Av den grunn er dette et sentralt tema i barnehagen, og blir nevnt i mange punkter i rammeplanen (2017). Det er betydningsfullt at barna føler på tilhørighet i det fellesskapet som er i barnehagen (Johansson, 2022). Ifølge rammeplanen skal personalet *«sørge for at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen»* (Kunnskapsdepartementet, s.20). Dette blir gjerne gjort ved å organisere ulike aktiviteter hvor barna blir inkludert. Gjennom lek og hverdagsaktiviteter bidrar det til at barn skal erfare og kjenne på følelsen av felleskap og tilhørighet. I slike aktiviteter har barna felles

utgangspunkt, og personalet er med på å inkludere og gjøre aktiviteten innbydende for alle barna. På denne måten har barna en enkel mulighet til å delta om de vil, eller for andre barn til å invitere (Fugelsnes, 2022).

For mange barn er antagelig barnehagen det første steget inn i et samfunn med mangfoldighet og en arena hvor de møter barn som er «ulik» dem selv. Dette vil gjøre barnehagen til en plass hvor barna vil være med å føle på både tilhørighet og ekskludering. Derfor vil det være viktig som pedagog å arbeide med temaet for å skape et tilhørende fellesskap (Boldermo, 2020, s.137).

2.4 Foreldresamarbeid

Barnehagen er et fellesskap hvor flere barn og foreldre møtes av ulike kulturer, språk eller livssyn. Det blir en viktig arena for å skape noe felles og et inkluderende miljø. Barnehagen er ressurs for språkutvikling for flerkulturelle barn og familier. Oppgaver og arrangementer hvor foreldre blir inkludert, kan ha stor innvirkning på hvordan barnet og familien etablerer seg som en minoritetsgruppe i det norske samfunnet. Dermed er det viktig med god kommunikasjon mellom foreldre og de voksne i barnehagen (Glaser, 2018, s.146).

I Norge har det vært en økning av antall flerkulturelle barn som er i barnehagen, og dermed et større mangfold hvor alle barna skal bli sett og respektert (Glaser, 2018, s.24, 25).

Barnehagehverdagen blir styrt av voksne som jobber for barns beste. I forbindelse med barns beste er det også viktig å inkludere foreldrene i hvordan barnehagen jobber. For å inkludere foreldrene og sørge for at barnehagen er en plass for alle, er det derfor viktig med foreldresamarbeid. Foreldresamarbeid går ut på at barnehagen eller personalet har løsninger eller kapasitet til å respektere foreldrene sine ønsker uten at det skal bryte ned på verdier og felles mål i barnehagen. Dette betyr at barnehagen må jobbe med god kommunikasjon for å skape trygghet og tillit hos de foresatte (Glaser, 2018, s.26).

Foreldresamarbeid i barnehagen er viktig i hverdagen ettersom foreldre og fagpersoner deler omsorgs- og oppdragelsesansvar for barna (Drugli & Onsøien, 2022, s.13). Ifølge rammeplanen skal de ansatte i barnehagen ha ansvar for foreldresamarbeid. Det er derfor viktig i møte med foreldre fra ulike kulturer og med forskjellige livssyn, at man tar hensyn til mangfold (Drugli & Onsøien, 2022, s. 22). I rammeplanen for barnehager fremgår det krav om at barnehagen skal «fremme mangfold, gjensidig respekt og legge til rette for kulturmøter»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.10). Det kreves også at barnehagen skal jobbe med likeverd, likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, kultur, språk, religion, seksuell orientering, livssyn og språk (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.10). I denne sammenheng er det viktig med foreldresamarbeid for å bidra til å utjevne sosiale forskjeller mellom barn.

Hva foreldre og foresatte ønsker vil alltid være ulikt. Det vil variere hva de er opptatt av i møte med barnehagen. Faktorer som kan spille inn kan være oppdragelsesverdier, hvilke behov de har og livssituasjonen til familien (Gjervan, et.al., 2012, s. 85). I et foreldresamarbeid er det viktig at pedagogene tar seg tid til å bli kjent med foreldrene, slik at man lettere kan skape et samarbeid. Det må være en åpenhet hvor foresatte kan dele sine tanker om oppdragelsen, og det å bli kjent med barnehagen og barnehagehverdagen. Samt ett samarbeid hvor det er mulighet for foreldrene å komme med innspill (Gjervan, et, al., 2012, s. 85).

Ettersom språk spiller en sentral rolle, vil kommunikasjon mellom barnehage og foreldre være viktig. For en minoritetsgruppe i Norge er det ikke alltid lett å lære seg det norske språket, eller uttrykke seg like godt på norsk som på sitt nasjonalspråk. Det er viktig å inkludere foreldrene i barnehagen, og de ansatte bør derfor legge til rette for at minoritetsgrupper får sagt et de vil og blir hørt. (Dahl, 2017, s.162, 163). «*Når jeg er med på en diskusjon, føler jeg meg som et barn, for jeg får ikke uttrykt det jeg gjerne vil si. Men jeg er ikke et barn inni hodet mitt*» (Loona, 2021, referert i Dahl, 2017, s.163). Dette er et sitat fra en kvinne med minoritetsbakgrunn i Norge, og som strever med å uttrykke sine meninger. I områder hvor mangfold er utbredt vil det også være ansatte i barnehagene med ulike kulturelle bakgrunner og språk. Dette vil oppleves som en trygghet for foreldrene med minoritetsbakgrunn da de kan møte på ansatte med samme språk som dem selv (Gjervan, et.al., 2012, s. 94).

Hver familie vil ha ulike behov når det kommer til kommunikasjonen mellom dem og barnehagen, spesielt i tilvenningsprosessen. Som foreldre med minoritetsbakgrunn vil det for noen være betryggende å ha lange formelle møter, hvor tolk kan ha nyttig funksjon og være en trygghet for de som ikke har lært språket. Mens for noen fungerer det best med de korte samtalene og møtene man gjerne har ved avlevering og henting av barn (Gjervan, et.al., 2012, s. 92).

2.5 Etikk i barnehagen

Etikk handler om gjenspeiling av handlinger, og de verdier og normer som styrer oss. Når man beskriver en handling som har hendt som «dårlig» eller noe man synes er feil, tolker vi handlingen ut ifra egne etiske verdier (Tholin, 2021, s.106).

For barnehagelærere stilles det krav til etikk i barnehagen. Som pedagogiske leder blir man derfor utfordret i hverdagen til å sette spørsmål til sine etiske begrunnelser i arbeidet med barn og personalet (Tholin, 2021, s.107). Rammeplanen for barnehage (2017) slår fast at «*Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.54). Det er flere etiske dilemmaer eller situasjoner som kan oppstå i en barnehage med flerkulturelle barn. Dette grunner i ulike levemåter, tro og oppdragelse som må hensyntas. Det er i denne sammenheng viktig at de voksne i barnehagen er bevisst på sitt etiske ståsted. For eksempel dersom et barn ikke har lov å spise svin, men spiser det uheldigvis rundt matbordet i barnehagen. Da blir det etiske spørsmålet om man skal si ifra til foreldrene eller er det best om de ikke får vite det? I denne situasjonen er det viktig at du som pedagog tar ansvar i relasjonene med dine omgivelser og reflekterer over konsekvensene av valget (Andreassen & Olsen, 2014, s.44).

2.6 Høytidsmarkeringer

Når man snakker om høytid er det en indikasjon på en tidsperiode som er «høyere» enn andre. Dette vil si at en bestemt dag, eller over en bestemt tid vil disse dagene oppleves på en annen måte enn hverdagen. Man har også *høytidsrom*, dette kan for eksempel være kirken, ett tempel eller lignende. Disse er da annerledes enn rommene vi oppholder oss i ellers. Ett felles trekk for mange høytider, uansett religion, er en feiring til minne for noen eller noe som har skjedd i enten historisk tid eller mytisk tid (Winje, 2010, s. 16).

Som pedagogisk leder er man gjerne den som har hovedansvaret for å gjennomføre høytidsmarkeringer i barnehagen. Her er det viktig å planlegge godt på forhånd, slik at en har kunnskap om de gjeldene høytidene (Winje, 2010, s. 16). Når man markerer høytider er dette med på å integrere barna, som vil si at man skaper ett fellesskap, som fremmer og verdsetter det å være forskjellig (Thoresen & Winje, 2021, s. 131). I rammeplanen står det at barna skal «*få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og bli kjent*

med religioner og livssyn som er representerte i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 55).

Markeringene er en pedagogisk aktivitet, som gjerne vil inneholde historiefortellinger, aktiviteter knyttet til høytiden som for eksempel matlaging eller forming og samtaler med barna. Når man holder på med dette arbeidet er det viktig at man skiller mellom hva som er markering og hva som er feiring. Det er spesielt viktig fordi som barnehageansatt skal man ikke drive med forkynnelse av religioner. Når dette blir lagt opp som en pedagogisk aktivitet, en markering, vil barna som har den eventuelle høytiden få muligheten til å dele sine erfaringer og forventningene sine til de andre barna. Arbeider man på en slik måte vil dette være med på å bidra til å skape ett slags felleskap (Thoresen & Winje, 2021, s. 131).

Noen ville kanskje ment at det ikke er noe grunn for å markere alle høytidene i barnehagen. Det ville vært færre anledninger hvor religionene som er i minoritet må forholde seg til majoritetsreligionen, som i vårt tilfelle er kristendommen. Man ville også unngått utilsiktet påvirkning av religioner. Men ettersom religion er en så stor del av samfunnet vårt, vil det vanskelig la seg gjøre å se bort ifra religiøse høytider og markeringer i barnehagen (Thoresen & Winje, 2021, s. 132). Samtidig har rammeplanen slått fast at alle barn skal få kunnskap om egen og andres religion og kultur, noe som også taler for markering av de religiøse høytidene.

Det vil også være en fordel å inkludere foreldre, og høre med dem hvordan de feirer høytidene hjemme, og om det passer best å markere det før eller etter høytiden. Barn kan ofte være hjemme fra barnehagen på selve høytidsdagen, gjerne fordi de feirer sammen med familie og venner. Som følge av dette kan det være en ide å markere høytiden noen dager senere. Med dette vil barna få en mulighet til å dele sine opplevelser til resten av barnegruppen (Winje, 2010, s. 19). Men vi har noen høytider hvor markeringen passer seg best å ha i forveien, som blant annet jul og Id. Barna får mulighet til å forberede seg og glede seg til noe som kommer (Winje, 2010, s. 19).

3.0 Metode

Når man gjennomfører et forskningsprosjekt er det viktig å benytte en metode som har betydning for hvordan vi organiserer, innhenter og tolker informasjon. Valg av metode har stor betydning for innsamlingsprosessen, men også for resultatene vi vil komme frem til på

slutten av prosjektet (Larsen, A.K., 2017, s.17). I vårt forskningsprosjekt ønsker vi å jobbe med en metode som kan gi et grundig og nyttige svar på vår problemstilling. Derfor har vi valgt metoden intervju, dette er en kvalitativ metode, som vi skal introdusere. Vi vil også komme inn på forskjellene ved mellom kvalitativ og kvantitativ metode (Larsen A. K., 2017, s. 25).

3.1 Valg av metode

I en undersøkelse velger man metode basert på hvilken type informasjon man trenger. Det er ofte vanlig å skille mellom to metoder, *kvantitativ* og *kvalitativ* metode. Kvantitativ metode er en metode som gjerne blir brukt når man skal samle inn data som tall, eller når man trenger svar som skal bli kategorisert og sammenlignet med flere svar. Mens kvalitativ metode er mer personlige erfaringer og mer utdypet opplysninger fra feltet (Larsen A. K., 2017, s. 25).

Denne metoden vil være med på å få mer utfyllende svar, som for eksempel å unngå misforståelser og gå dypere inn i temaet som vi undersøker. Ved å bruke denne metoden vil man sitte ansikt til ansikt, og dette føre til at informanten får større forståelse for hva som undersøkes (Larsen A. K., 2017, s. 29).

Kvalitativ forskningsmetode er en metode som går i dybden på ulike perspektiver til et gitt tema. Vi har valgt å bruke kvalitative forskningsmetoden fordi vi ønsker å få dypere innblikk i informantens meninger, erfaringer og tanker (Larsen A. K., 2017, s. 98).

Rundt temaet hvordan flerkulturelle barn blir inkludert og kjenner på tilhørighet i barnehagen. Ved bruk av den kvalitative metoden, skal en intervjuer valgte informanter (Larsen A. K., 2017, s. 98). I vårt prosjekt har vi valgt å intervjuer pedagogiske ledere. Derimot hadde vi brukt en kvantitativ metode vil man fått et bredere og større svar på et tema, men man ville ikke direkte kunne gå i dybden på det man vil ha svar på (Dalland, 2020, 56).

Vi bruker intervju som innsamlingsstrategi, der vi vil intervjuer to barnehager med tre pedagogiske ledere for å få flere perspektiver og vi vil kunne drøfte ulike sider av tema. Vi benytter et semistrukturert intervju som er et intervju med fleksibel intervjuguide. Det vil si at vi delvis bruker et strukturert intervju hvor spørsmålene er planlagt, men er åpen for oppfølgingsspørsmål og undring (Larsen A. K., 2017, s. 99).

3.2 Valg av informanter

Etter informantene er valgt, er det viktig at vi er godt forberedt på forhånd, og har etablert kontakt med pedagogiske lederne i god tid før intervjuet (Mehmetoglu, 2004, s. 62). Ved valg av informanter har vi gått ut ifra sannsynligheten for at vi får samlet inn mest mulig relevante data vi trenger (Mehmetoglu, 2004, s. 61). Derfor har vi valgt å ha pedagogiske ledere i barnehagen som informanter, da disse gjerne har mer erfaring om problemstillingen. De har gjerne mer faglig kompetanse rundt temaet i motsetning til en assistent. For å få ulike synspunkter skal vi intervju tre pedagogiske ledere. Pedagogisk leder i den ene barnehagen holder til i en by, og har god erfaring med mangfold. Mens de to andre pedagogiske lederne holder til i ett tettsted hvor erfaringen er litt mindre. Dette vil gi oss ett bilde på ulike kontraster og forskjeller i arbeidet de gjør, synspunkt og fokus.

3.3 Forberedelse og innsamling av datamaterialer

Før gjennomføring av intervjuene utførte vi et forarbeid for å være så forberedt som mulig. Vi satt sammen en intervjuguide som skulle hjelpe både informantene, men også oss som forskere. Spørsmålene i intervjuguiden (vedlegg 1) er planlagt for å få svar på vår problemstilling. Spørsmålene spisses mest mot flerkulturelle barn i barnehagen og hvordan den pedagogiske lederen jobber for å oppnå tilhørighet og inkludering. Før vi skulle ut i barnehagene å intervju, sendte vi ut informasjon om prosjektet til styrer i barnehagen, som ga informasjonen videre til de pedagogiske lederne det gjaldt. Informasjonen vi sendte ut var en introduksjon av vårt prosjekt, sammen med intervjuguide, sånn at pedagogene kunne se hvilken type informasjon vi er ute etter. Sammen med intervjuguiden sendte vi også et samtykkeskjema (vedlegg 2), hvor alle parter som deltok i intervjuet måtte skrive under. Samtykkeskjema var til fordel som betryggelse for informantene, da det ble skrevet under på at de og barnehagen er anonym.

Vi valgte å bruke en intervjuguide (vedlegg 1) for å sikre at vi fikk svar på problemstillingen. Vi har vurdert i etterkant ulemper ved å sende intervjuguide på forhånd. Dette kan medføre mer planlagte svar i motsetning til om vi ikke hadde sendt ut spørsmålene. Vi opplevde at det fungerte bra, og at det har vært til fordel da oppgaven vår er et stort tema.

3.4 Forskningsetikk

Etikk handler om refleksjon over normer og verdier, samt begrunnelsen man har over valgene vi tar (Regjeringen, 2020). I sammenheng med intervju er etikken viktig for å håndtere samtalen riktig. Det inkluderer å klargjøre formålet med undersøkelsen på forhånd. Det går ut på å velge passende spørsmål og hvordan vi behandler informasjonen i ettertid på en etisk måte (Larsen A. K., 2017, s. 15).

Før vi møtte de pedagogiske lederne sendte vi ut ett samtykkeskjema (Vedlegg 2) hvor vi informerte om bacheloroppgavens tema og problemstilling. Her forklarer vi hva det vil bety for informanten å være med i undersøkelsen. Vi informerer om at vi behandler all data konfidensielt og at både barnehagen og informanten vil bli anonymisert. Når informanten har skrevet under på samtykkeskjemaet har de takket ja til å være en del av undersøkelsen, men de kan når som helst trekke seg om de ønsker det (Larsen A. K., 2017, s. 15).

3.5 Metodekritikk

Metodekritikk handler om å sette alternative metoder opp mot hverandre, og vurdere hvordan vår aktuelle metode har fungert (Dalland, 2020, s. 216). Vi har benyttet kvalitativ metode i form av intervju. I samsvar med vår oppgave mener vi dette var mer gunstig når vi skal finne svar på vår problemstilling. Vi har likevel måtte sett kritisk på svarene vi har fått og hva som eventuelt har vært utfordrende med intervju som datainnsamling.

Å være kritisk til svarene, betyr at vi er klar over at svarene til våre informanter ikke gjelder alle barnehager i Norge (Postholm, 2010, s.40). Svarene vi får, bruker vi som utgangspunkt i vår drøfting rundt problemstillingen, for å fremme hvordan barnehager kan jobbe med inkludering av mangfoldet. I motsetning til intervju, ville for eksempel et spørreskjema i form av kvantitativ metode gitt oss bredere data. Ved å inkludere flere informanter gjennom spørreskjema ville vi fått flere potensielle svar å sammenligne med i oppgaven vår (Larsen A. K., 2017, s. 25-29). Når vi satte de to metodene opp mot hverandre fant vi ut at den kvantitative metoden ikke ville gitt oss den samme forståelsen og dybden i svarene som når vi intervjuer personer (Larsen A. K., 2017, s. 25-29).

I datainnsamlingen er det viktig å vurdere dataen med troverdighet. Da er reliabilitet og validitet viktige begreper å bruke. Kravene til reliabilitet og validitet skal være oppfylt. Validitet handler om relevans og gyldighet. Det handler om at datainnsamlingen må være

relevant og gyldig for det problemet som skal løses (Dalland, 2020, s.43). Reliabilitet handler om pålitelighet, at målingene utføres likt (Dalland, 2020, s.43). I sammenheng med reliabilitet kan vi se på måten vi har stilt samme spørsmål til alle tre informantene våre. Her har vi fått noen like svar og man opplever at tankegangen om problemstillingen er lik. Dette er med på å skape pålitelighet om informasjonen vi innhenter. Med utgangspunkt i validitet i oppgaven var spørsmålene relevant til problemstillingen. Det er i tillegg validitet i teorien vi har nyttet (Dalland, 2020, s.63).

4.0 Empiri

I dette kapittelet skal vi presentere våre empiriske funn gjennom intervju med tre pedagogiske ledere. Vårt empiriske funn skal hjelpe oss med å finne svar på problemstillingen: *Hvordan legger pedagogiske ledere til rette for at barn med flerkulturell bakgrunn opplever anerkjennelse, inkludering og tilhørighet*. Vi skal presentere de mest relevante svarene vi har innhentet opp mot problemstillingen vår. Informant A er tilknyttet en barnehage i byen hvor det er bred kompetanse av flerkultur, ca.60% av barnehagen er flerkulturelle barn, samt flere ansatte med bakgrunn fra andre kulturer. Informant B og C tilhører en barnehage i et mindre tettsted hvor det er ca.20% flerkulturelle barn.

4.1 Mangfold og kulturell representasjon i barnehagen

Begge barnehagene har en mangfoldig sammensetning av barn fra ulike land og kulturelle bakgrunner. Vi stilte spørsmål til informantene våre om mangfoldet i barnehagen og hvilke erfaringer de har med de ulike kulturene. Hvordan de pedagogiske lederne legger opp til å jobbe aktivt for å inkludere barn fra ulike kulturer i det pedagogiske arbeidet og barnehagemiljøet?

Informantene hadde ulike erfaringer, men like tanker om tema. Informant C svarte ærlig om at de absolutt har forbedringspotensial, men er på god vei gjennom bruk av en «reise koffert». Denne reise kofferten er et hjelpemiddel barnehagen bruker for å fremme ulike temaer. Den benyttes av pedagogisk leder under høytider og andre anledninger. Barna får med seg reisekofferten hjem, de får i oppgave å fylle kofferten med gjenstander som betyr noe for dem, og bilder av det de ønsker å dele.

Informant C forteller følgende: *«Jeg føler at vi tilrettelegger for flerkulturelle barn gjennom reise kofferten. Noen av barna har for eksempel to mammaer, noen bor i to forskjellige hus».* Hun legger til at *«Det er også viktig å ha med seg at de fleste som ikke er etisk norske vil integreres, og hjelpe barna med å ha en fin og lik barnehagehverdag. For eksempel muslimske barn som også er med på julemarkering i barnehagen fordi vi ønsker å inkludere de i alt selv om de ikke feirer jul. Dette er noe som selvsagt må forhøres med foreldre, men vi oppfordrer til det.»*.

Informant B hadde mye av de samme meningene som informant C, ved å oppmuntre til inkludering i ulike høytidsmarkeringer uavhengig av hvilke kulturer de har, men og inkludere alle barnas kulturelle høytider. I et utdrag fra informant B sin årsplan om mangfold og respekt, står det; *“Snakke om ulikheter og likheter. Hva kan vi lære av hverandre? Og hva kan vi lære av hverandre i vårt fellesskap? Tilrettelegge innhold som interesserer barna, lære å kjenne hvert barn og familien, (behov, ressurser, nasjonalitet, kultur), respektere hverandre og ulike kulturer”*. Informant B deler årsplanen for barnehagen med foreldre, foresatt og resten av barnehagen, for å vise hva de jobber for, og for å fremme mangfoldet i barnehagen.

Den kulturelle representasjonen i barnehagen skjer ved å presentere og fremme kulturelle forskjeller og ulikheter. Informant B sier de har vennskapsdager hvor alle barna får mulighet til å prate om noe de liker eller ha med bilder hjemmefra om noe de vil fortelle om. Dette er noen fine dager barnehagen har for å spre glede om barnas liv og kulturer og alle barna vil føle seg sett og hørt.

Informant A diskuterte også sine erfaringer med kulturelt mangfold i barnehagen og hvordan hun som pedagogisk leder jobber med dette. Denne barnehagen holder til i en by og har flere flerkulturelle i barnehagen enn barnehagen til informant B og C. Informant A har som hovedmotiv å jobbe med tema venner og familie, og gjør dette for å skape følelsen av et fellesskap både for barn og foreldre. Det er med å bidra til å vise at familier er ulike, men like bra uansett hvor man er fra. *“Vi i kommunen har krav om gode holdninger, verdigrunnlag, se barnet, gi varme og inkludere. Dette er noe jeg som pedagogisk leder jobber tett med for å fremme og inkludere mangfold og skape et fellesskap”*.

Vi spurte informant A om hvordan hun tilrettelegger for at det flerkulturelle mangfoldet skal blir synliggjort i det pedagogiske arbeidet. Hun forklarte at mye av arbeidet de gjør faller

naturlig for personalet. Siden det er så mange barn fra ulik kulturell bakgrunn, skapes ofte samtalene naturlig. Personalet viser interesse og snakker med barna om hjemmet, men også hva de vil snakke om og gjøre i barnehagen. De utfører mange merkedager, og bygger tillitt ved å vise at de bryr seg. *“For eksempel i tilvenning er det ofte vanskelig med tanke på språk. Da prøver vi gjerne å lære noen kjente ord fra språket og jobber tett med foreldrene, betrygge ved å vise interesse i foreldrene. hvis foreldrene liker meg, vil barn også kjenne på denne tryggheten”.*

4.2 Inkluderende praksiser og tilpasninger

Basert på intervjuene viser informantene har konkrete praksiser og tiltak for å inkludere de flerkulturelle barna i barnehagen. Felles for de tre barnehagene er blant annet språktiltak som tegn til tale og tolkning, tilrettelegging av markeringer og aktiviteter rundt høytider fra de ulike kulturene. Andre tiltak for å imøtekomme de forskjellige kulturelle behovene var blant annet mattilpasninger.

Inkludering i barnehager er viktig ifølge alle tre informantene. Uten inkludering hadde det vært mangel på et fellesskap og det hadde blitt en vanskelige barnehagehverdager. Informant B sier, *“Inkludering er vesentlig i alt arbeid. Det er viktig å fokusere på voksenrollen, grensesetting, fokus på lek, lekegrupper, voksne som er til stede, samt er tydelige og varme.”.* Dette er noe som informant B mener kan være med på å støtte et inkluderende miljø. Samarbeid om hvordan dagene skal settes opp er med på å skape et fellesskap, som igjen vil gi et mer inkluderende miljø. *“Vi har også handlingsplaner mot mobbing, avdelingsmøter for å lage planer, og BTI-bedre tidlig innsats, en oppfølgingsplan i samarbeid med foreldre.”*

Informant A snakker om en inkluderende praksis i hverdagen hvor de tar i bruk tegnspråk, tilpasning av mat og kommunikasjon med foreldre på deres eget språk. *“Siden vi har mange barn fra flere kulturer er det mange behov å ta hensyn til, barnehagen vår har en bevissthet rundt kulturene og vi tilpasser oss barnas beste, behov og foreldrene sine ønsker”.*

Barnehagen prøver å jobbe tett med kulturene og gjør dette for å gi barna stolthet over sin egen kulturelle tilhørighet og få glede i å dele sin kultur med andre. Selv om informant A jobber med flere flerkulturelle barn, jobber også informant B og C tett med inkludering. Ifølge informant B jobber de med en årsplan om demokrati hvor de har følgende punkter:

- *Inkludere barn i sin hverdag, og la de få medvirke hverdagen sin.*

- *Lære barn hvordan det er å være en del av en gruppe å sette ord på sine tanker og følelser.*
- *Snakke med barna at vi er ulike og har ulike behov.*
- *Lytte til barna, se etter barna sine ønsker, behov og meninger.*
- *Synliggjøre ulike demokratiske prosesser som for eksempel vente på sin tur og avstemminger.*

“Vi jobber med disse punktene for å minnes på at vi er en barnehage med både ulike kulturer og at hvert enkelt barn har ulike behov”. Informant B forklarer at de jobber med inkludering som en selvfølge samtidig som de har skriftlige retningslinjer over hvordan de skal opptre med barna. Dette er retningslinjer som det også jobbes med hos flerkulturelle barn. Det viktigste i informant B sitt pedagogiske arbeid er å skape et fellesskap og jobbe med dette sammen.

4.3 utfordringer knyttet til kommunikasjon og forståelse

Begge barnehagene peker på utfordringer knyttet til kommunikasjonen mellom foreldre og barnehagen. Da refererer de spesielt til at det kan oppstå språkbarrierer og kulturelle misforståelser. Men vi fikk inntrykk av at de likevel hadde et greit samarbeid med foreldrene, hvor de arbeidet med kommunikasjonen, trivselen og tilpasninger til barna i barnehagen.

Informant B uttrykker «*Kommunikasjonen med foreldre kan være utfordrende, spesielt situasjonene hvor man inkluderer tolk, eller når det kommer til å sende ut informasjonsskriv. Her er det lett at informasjonen kan bli tolket feil eller misforstått*»

Informant A uttrykker de samme utfordringene, spesielt når det kommer til familier fra arabisk talende land og der det bare er en tolk i byen. «*Dette er med å bidra til en forlenging av tilvennings prosessen da foreldre kjenner på en utrygghet rundt språkbarrieren og misforståelser som oppstår. Når barna ser at foreldrene er utrygg påvirker dette barnet, spesielt i avlevering- og hentesituasjoner*».

I noen situasjoner kan de ansatte i barnehagen møte litt ulik motstand fra foreldrene. Informant A nevner at de har observert ved ulike høytider at barn blir hjemme fra barnehagedager hvor de markerer for eksempel nissefest, adventsfeiring og lignende. Dette tror pedagogen kan være fordi familiene ikke markerer dette selv, og kanskje språkbarrierer

spiller en rolle. *«Derfor jobber vi med å formidle disse markeringsdagene på best mulig måte slik at ingen skal føle på et press rundt ulike høytider».*

Informant C uttrykker en litt annen motstand, som går mer på trygghet. Foreldrene vet lite om barnehagen, *«de føler på en utrygghet rundt hvordan vi voksne er med barna, eller hvordan de andre barna i barnehagen er med deres barn».* *«Personer kommer fra ulik bakgrunn med ulik kjennskap til barnehage, og er dermed ikke kjent med forventningene som er rettet mot dem, og hvilke forventninger de kan ha til oss».*

Vi spurte barnehagene hvordan samarbeidet med foreldre er generelt angående mangfold, kultur og religion? Her svarer informant B at det *«ikke er tett nok, det kunne blitt bedre! Så dette er noe vi må jobbe videre med. Men jeg opplever at foreldre er flinke til å ta kontakt om de lurer på noe, og at vi er flinke til å ta oss tid til å svare dem».*

Informant A opplever at det er et tett samarbeid, men at det alltid kan jobbes med. *«Føler at i hverdagen er samarbeidet bra. Naturligvis snakker man mer med noen foreldre enn andre, det kommer an på interessen til foreldrene. Men her er fine muligheter til å være nysgjerrig som ansatt i barnehagen, og vise interesse rundt for eksempel språk».*

4.4 Foreldresamarbeid og fordeler dette har

Ifølge intervjuene er det tydelig at foreldresamarbeid og inkludering av ulike bakgrunner og kulturer spiller en stor rolle i barnehagens pedagogiske arbeid. Når det er en stor andel av flerkulturelle barn, er det nødvendig å tilrettelegge for at alle barn kjenner på inkludering og tilhørighet. Dette oppnås blant annet gjennom et aktivt foreldresamarbeid, hvor foreldre bidrar med informasjon om sin kultur og sine tradisjoner.

Informant A opplever at foreldrene er engasjerte med å bidra til et godt samhold i barnehagen. Hun trekker frem en sommerfest de har hvert år, *«foreldrene er flinke til å bidra for at barna skal få kjennskap til ulike kulturer. De tar alle med mat, slik at man får muligheten til å smake litt av hvert fra både det norske, brasilianske, ukrainske, somaliske osv., som bare er noen av landene som representerer barnehagen».* Hun legger til *«Dette er også en fin arena for foreldrene å bli kjent med hverandre, og oss som er ansatte».*

Generelt sier informant A at foreldrene møter opp på foreldremøter med en forventning om å få vite mer om barnehagehverdagen til barna, og rutineene i barnehagen. *«Helst ville de hatt*

enda mer informasjon på slutten av dagen, men det kan være vanskelig å fylle alle sine behov når det er mange barn som blir hentet samtidig». «Men vi ser på det som ett godt tegn, foreldrene er investert i barnas hverdag, og dette gjør det lettere for oss å ha ett godt samarbeid og få nye innputt på å gjøre dagene til barna enda bedre». Hun trekker frem at de prøver å være flinke å bruke appen MyKid, hvor de oppdaterer med bilder og litt informasjon fra dagen.

Informant B har litt annen erfaring. Under spørsmålet om foreldrene er flinke til å bidra aktivt i barnehagen svarer hun *«det er litt både og, uten initiativ er det lite. Men så lenge vi spør så stiller mange gjerne opp».*

Informant C har omtrent lik erfaring som informant B, de opplever at trygghet er viktig. Når dette er oppnådd opplever de at samarbeidet blir bedre, og foreldrene bidrar mer til barnehagen.

5.0 Drøfting av funn

I dette kapittelet av bacheloroppgaven skal vi presentere funnene vi har gjort gjennom intervju med pedagogiske ledere fra to ulike barnehager. I drøftingen skal vi se på informasjon fra intervjuene og drøfte det i samhold med teorien. Dette gjør vi for å skape en helhetlig forståelse av funnene til vår problemstilling. Vi skal presentere kulturelt mangfold i praksis og hvordan jobbe med det pedagogiske arbeidet. I tillegg skal vi utforske flere relevante temaer i samhold med funnene våre, som holdninger, kommunikasjon, foreldresamarbeid og pedagogisk arbeid med vekt på inkludering.

5.1 Kulturelt mangfold i barnehagen

Det norske samfunnet i dag er preget av kulturelt mangfold. Alle har forskjellige virkelighetsoppfatninger og verdier i ulike sammenhenger. Dette gjelder også i barnehagene (Larsen & Slåtten, 2020). Pedagogiske ledere har derfor i oppgave å legge til rette for kulturelt mangfold.

Informant A har mye erfaring med et bredt mangfold i barnehagen. Barnehagen jobber med dette i sammenheng av de positive effektene med flerkulturelle barn. At barna får økt kompetanse av å være med barn fra flere kulturer og er med på å utvikle et fellesskap for alle, uavhengig av kulturell bakgrunn (Thoresen & Winje, 2021).

Informant C jobber aktivt med en “reise-koffert” for å fremme mangfold, og ser på likheter og ulikheter. Mens informant A sin barnehage arbeider de med mangfold på en måte som faller mer naturlig basert på at de har et større mangfold av flerkulturelle barn. Basert på at informant C har et mindretall av flerkulturelle barn, er det mer gunstig å jobbe mer aktivt for å fremme mangfoldet. Når det er flere norske barn er det lett for å ha flere samtaler om den norske kulturen, i motsetning til en barnehage hvor det flerkulturelle er mer tilgjengelig. Det er ingen fasit å fremme mangfoldet, men vi ser på barnehagene at de jobber med kravet til rammeplanen (2017), «*Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egen kulturelle og individuelle forutsetninger*».

Det som er viktig for å fremme mangfold i barnehagen, er at man som pedagog er bevisst rundt arbeidet med mangfold og at alle barna er likeverdige, slik at verdiene blir ivaretatt på en positiv måte (Larsen & Slåtten, 2020). Dette jobbes det aktivt med i flere barnehager da det er et krav fra rammeplanen (2017). Informant B tar utgangspunkt i kravene fra rammeplanen (2017), samt at de selv aktivt ønsker å ivareta et godt og positivt fellesskap sammen med alle barna. Det er derfor viktig for informant B å følge årsplaner som setter press på å jobbe med mangfold og respektere barnas behov. I motsetning til å jobbe med en plan, jobber informant A med mangfold ved å naturlig prate med barn og foreldre, aktivt dele interesser og prøve å lære språk. Siden det flerkulturelle er mer tilgjengelig er det lettere å ta opp samtaler om kulturene. Som å spør hvordan en feiring gikk, eller hva barnet har gjort i helgen. Man tar hensyn til ulike kulturer med å bli kjent med barna og foreldrene.

Alle informantene forplikter seg til samfunnsmandat og fortolker hva som er barnas beste ut ifra sitt pedagogiske skjønn (Thoresen & Winje, 2021). For å oppfylle rammeplanens krav (2017), viser informantene at de jobber aktivt for å fremme mangfold og likeverd, tilpasset deres spesifikke kontekst.

5.2 Foreldresamarbeid

I følgende tema tar vi for oss foreldresamarbeidet pedagogene har i de tre informantbarnehagene. Barnehagen er en arena hvor det er viktig å skape ett trygt og inkluderende miljø, ikke bare for barna, men også for foreldrene. Derfor er det viktig med god kommunikasjon mellom pedagogene, de barnehageansatte og de foresatte. Spesielt siden det

er en arena hvor foreldre og foresatte kan bli kjent med språket. Samtidig er det en plass for å skape noe felles og et inkluderende miljø (Glaser, 2018).

Både informant A og B uttrykker noen vanskeligheter når det kommer til kommunikasjon og språkbarrierer både muntlig og skriftlig, spesielt i starten av barnehagetiden. Begge opplever at det kan oppstå misforståelse eller at områder av informasjonen blir tolket feil. Informant A nevner spesielt at prosessen rundt tilvenning kan ta litt lenger tid da noen foreldre uttrykker en utrygghet rundt språkbarrieren. Hun passer på å ta hensyn til de forskjellige behovene foreldrene har. For noen vil de korte og konkrete samtale rundt levering og henting være det tryggeste, mens noen foretrekker arrangerte møter med tolk (Gjervan, et.al., 2012)

Informant A påpeker spesifikke vanskeligheter knyttet til tilgjengeligheten av tolk, spesielt i en by hvor flere har behov. Dette resulterer i en økt belastning for foreldrene som må gå lenger med en følelse av usikkerhet og utrygghet. Pedagogisk leder opplever at det er viktig å være åpen og nysgjerrig med de foresatte for å skape en trygghet og ett bekjentskap. Det at man viser interesse rundt deres kultur og gjerne kan nytte muligheten for å selv lære litt språk kan ha positiv effekt på å skape trygghet i samarbeidet. Informant B opplever at samarbeidet kunne vært tettere, og at de som pedagoger må jobbe med at dette skal bli bedre. Pedagogisk leder kan arbeide tettere med å ta initiativ og utvikle sin kompetanse med språk og kultur for å trygge foreldrene. På denne måten kan terskelen bli lavere for dem å ta kontakt med barnehagen.

Som forelder og fagperson i barnehagen vil man på mange områder dele omsorgen og oppdragelsesansvaret for barnet (Drugli & Onsjøen, 2022). Informant C føler i møte med fremmedspråklige foreldre, at de kan føle på en utrygghet da de kan ha lite kjennskap til barnehager. Foreldre er ikke alltid kjent med forventningene de kan ha til personalet, eller forventningene vi har til dem som foreldre. Derfor er det viktig i en bli kjent fase at pedagogen får god innsikt i ønsker foreldre og foresatte har. Dette er viktig da oppdragelsesverdier, behov og livssituasjon vil variere fra familie til familie (Gjervan, et.al., 2012).

De tre informantene trekker frem hvor viktig det er med et godt foreldresamarbeid, og hvordan dette påvirker det pedagogiske arbeidet. De forteller at med kjennskap til barnas bakgrunn og familiene sine tradisjoner og kulturer bidrar til at det er lettere å tilrettelegge for

at barna kjenner på inkludering og tilhørighet (Glaser, 2018). Men de opplever ulikt engasjement fra foreldrene. Informant A sier at foreldrene er engasjerte til å bidra og mange av foreldrene har lyst å vise frem kulturen sin. Hun trekker frem en sommerfest som eksempel, hvor alle foreldre bidrar med mat fra sin kultur og får muligheten til å skape nettverk og bli kjent med hverandre. Her bidrar barnehagen til informant A, til å følge rammeplanen om å «*fremme mangfold, gjensidig respekt og legge til rette for kulturmøter*» (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Informant B og C forteller at initiativet til foreldrene er litt variert. Det vil variere fra foreldregruppe til foreldregruppe hvilke ønsker de har i møte med barnehagen og derfor er det viktig at de ansatte blir kjent med foreldrene (Gjervan, et.al., 2012). Informant B sier at foreldrene gjerne stiller opp om de blir spurt. Det samme sier informant C, når foreldrene blir tryggere på barnehagen og de har oppnådd ett godt samarbeid bidrar foreldrene mer. Dette samsvarer med det Glaser (2018) sier om å gi foreldrene tid og respektere deres ønsker og ulike behov. Ved at barnehagen bruker god tid for å jobbe med en god relasjon øker tillitten og foreldrene vil etter hvert føle seg mer komfortabel til å engasjere seg (Glaser, 2018).

Foreldresamarbeid i norske barnehager er komplekst og utfordrende, særlig på grunn av språkbarrierer og ulike forventninger mellom personalet og foreldrene. Intervjuene viser at til tross for innsatsen fra pedagogene, krever det kontinuerlig arbeid og tilpasning for å sikre at alle foreldre føler seg trygge og inkludert i samarbeid med barnehagen.

5.3 Pedagogisk arbeid med fokus på inkludering

Etter innhenting av data fra våre informanter er inkludering er et stort fokus i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Mye av arbeidet som blir utført er med utgangspunkt i vennskap og fellesskap i barnehagen, som innebærer at man må ta hensyn til hvert enkelt barns behov. Som pedagogisk leder bygger man opp vennskapet og fellesskapet ved å inkludere og utføre inkluderende aktiviteter (Statped, 2022).

Inkludering i sammenheng med mangfold fokuserer barnehagene på at barna skal kunne dele sin kultur, men også føle seg integrert i fellesskapet. Dette er viktig å få frem i det pedagogiske arbeidet for å fremme at barnehagen tar hensyn til alle barn uavhengig av etnisitet eller kulturell bakgrunn (Arnesen, et al., 2017). For eksempel, i sammenheng med dette har informant A mye fokus på høytidsmarkeringer, hvor de inkluderer mange ulike kulturelle

feiringer og snakker om de. Dette er også noe som kan falle naturlig for en barnehage med et stort kulturelt mangfold. Pedagogisk leder legger opp til at barna og personalet kan lære av hverandre og viser interesse og anerkjenner hverandre, da vil inkludering fungere godt i barnehagen (Arnesen, et al., 2017).

Å jobbe med inkludering i det pedagogiske arbeidet, er noe en må ha fokus på i barnehagehverdagen. Informant C jobber også med inkludering i hverdagen, men har mer situasjonsbaserte forhold for å inkludere mangfoldet, enn informant A. Samtaler om kulturer og inkludering av de flerkulturelle barna skjer på daglige basis ved at det er et stort antall flerkulturelle barn. Barnehager der det er mindretall av flerkulturelle barn skjer inkludering av mangfold mer bevisst og basert på å ha samlingsstunder eller opplegg for å snakke om ulike kulturer.

Inkludering tar del i det pedagogiske arbeidet for å sørge for at barna blir verdsatt og sett. Det pedagogiske arbeidet en pedagogisk leder jobber med, er å sørge for at inkludering blir implementert i barnehagehverdagen. Informant B mener at inkluderingen naturlig inngår i barnehagehverdagen, men å praktisere inkludering med fokus på mangfold og de ulike kulturene trengs planlegging. I sammenheng med dette kan vi se på viktigheten med å skape ordninger for flerkulturelle barn som kan være sårbare med ulike behov (Arnesen, et al., 2017). Det er viktig at disse ordningene eller planene for å inkludere flerkulturelle barn ikke skaper for mye forskjeller som skiller seg fra fellesskapet. Det er nyttig med flere ordninger som åpner for å dekke barns behov og sørge for at alle blir sett for den de er (Arnesen, et al., 2017). Ordninger som høytidsmarkeringer kan være med på å skape et inkluderende miljø for flerkulturelle barn. Informant A informerte om deres fokus på høytidsmarkeringer. Dette er ofte et stort fokus da de har mange representanter fra forskjellige religioner og kulturer. Dette mener informant A tar stor del i deres hverdag når det kommer til inkludering av flerkulturelle barn.

Med inkludering følger også noe som skaper tilhørighet i et fellesskap. Barnehagen har et fellesskap hvor det er, ifølge informant B, viktig å skape et inkluderende miljø som gir barn fra ulike kulturer tilhørighet. Vi kan i denne sammenheng se på Tveitereid (2018) som ser på det enkelte og det kollektive i beskrivelsen om inkludering. Dette støttes opp under informant B sine meninger om hvordan barnet selv opplever det når de er en del av fellesskapet, og at barnet kan kjenne på tilhørighet sammen med andre (Tveitereid, 2018). Basert på

informantenes meninger og ordninger om inkludering, fremmer de også rammeplanen (2017) sine krav om at barnehagen skal fremme gjensidig respekt, verdsette mangfoldet og vise respekt for menneskeverd (Kunnskapsdepartementet, 2017).

I det pedagogiske arbeidet skal fokus være på å inkludere hvert enkelt barn som individ, samtidig som man bygger ett fellesskap der alle føler tilhørighet. Dette er imidlertid en utfordrende oppgave, spesielt i barnehager med stort kulturelt mangfold, da det krever kontinuerlig oppmerksomhet og tilpasning fra pedagogene.

5.4 Høytidsmarkeringer

Høytider er representert på spesielle tidspunkter som er annerledes enn hverdagen. Høytidene kan åpne opp for mulighet til å se bort ifra den daglige rutinen og skape et fellesskap basert på felles verdier og opplevelser (Thoresen og Winje, 2021). Sammen med informantbarnehagene har vi diskutert at det er forskjeller på mangfold. Likevel har informantene likheter i måten de har lyst å fremme mangfoldet og gi barna følelse av tilhørighet i fellesskapet. Det de pedagogiske lederne tar i bruk med sammenheng til dette, er markering av høytider. Barnehagen inneholder ulike religioner og kulturer, og det er viktig at pedagogisk leder blir kjent med barnas kultur og kan presentere det for barna med engasjement (Thoresen & Winje, 2021).

Informantene understrekte viktigheten av å inkludere alle barn i markering av for eksempel jul, selv om ikke alle feirer jul hjemme. Dette må til for å skape en inkluderende atmosfære der alle barn føler på tilhørighet i fellesskapet. Vi kan i denne sammenheng også se på å skille mellom feiring og markeringer i pedagogisk sammenheng for å unngå forkynnelse av religioner (Thoresen & Winje, 2021). Markeringene er mer en del av planlegging i det pedagogiske arbeidet. At pedagogisk leder legger til rette for aktiviteter hvor barn kan lære om ulike høytider gjennom matlaging, kunst og håndverk eller samtaler i samlingsstunder. Dette kan være med på at barna også kan dele sine erfaringer og gir mulighet for læring uten at barna føler på et press om å delta i en høytidsmarkering. Aktiviteter gjennom høytidsmarkeringer er ifølge informant A en stor del av det inkluderende miljøet og skaper et tettere fellesskap. Ved å konsultere og dele med foreldrene om markeringene og inkludere deres perspektiver, kan man også sikre at markeringene er inkluderende og respektfulle.

Informant B og C delte deres erfaringer med høytidsmarkeringer. De føler at det blir mindre markeringer fordi de ikke har så mange flerkulturelle barn, men mer fokus på spesifikt de få flerkulturelle barna som er i barnehagen. De ønsker at barna skal føle på inkludering og tilhørighet ved å bruke annet pedagogisk arbeid for å skape et fellesskap for alle. Likevel sier de at markeringer i barnehagen er et viktig tema for å fremme et inkluderende miljø. Integrering og inkludering spiller en viktig rolle i markeringer av høytider i barnehagen. Det understrekes av Thoresen og Winje (2021) at markeringene skal fremme verdier og forståelse for kulturelle forskjeller. I sammenheng med dette kan vi se på arbeidet med rammeplanen for barnehager. Det kreves at barna skal få kjennskap til humanistisk arv, samt religioner og livssyn representert i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

I arbeid med å fremme høytidsmarkeringer, kan det også oppstå utfordringer sammen med fordelene med markeringer. En utfordring kan være å unngå utilsiktet religiøs påvirkning, for eksempel med tanke på at majoritetsreligionen i Norge er kristendom. Uansett er det viktig at barn får kunnskap om sin egen og anders kulturer og religioner. Som både Thoresen og Winje (2021) og rammeplanen for barnehage (2017) er målet med høytidsmarkeringer for å fremme forståelse og respekt for mangfold.

Høytidsaktiviteter kan også belyse viktigheten av å sette spørsmål til sine etiske begrunnelser (Tholin, 2021). Et etisk dilemma som informant A delte om at foreldre holder barna hjemme under visse høytidsmarkeringer. Her må man være bevisst på sitt eget etiske ståsted og reflektere over konsekvensene av å markere en høytid som ikke alle ønsker ta del i (Andreassen og Olsen, 2014). Med disse typer dilemmaer jobber pedagogiske ledere med å fremme og formidle markeringsdagene på en forståelig måte slik at det blir kommunisert med foreldre om dette er noe de vil ta del i eller ikke. Basert på barns beste er dette viktig å ta i betraktning for å få barn med i felles aktiviteter. Pedagogisk leder drøfter rundt språkbarrierer og at man må kommunisere tydelig at aktivitetene handler om fellesskapet sammen med barna, og ikke en feiring.

Empirien viser at det kan være utfordrende å sikre at alle kulturelle feiringer og tradisjoner blir presentert og respektert, uten at noen barn føler seg ekskludert. Dette arbeidet krever både innsikt og en høy grad av etikk og kunnskap for å skape ett inkluderende og ett mer mangfoldig miljø.

6.0 Avslutning

I bacheloroppgaven har vi gjennomført en kvalitativ forskning om hvordan pedagogiske ledere legger til rette for at barna med flerkulturell bakgrunn skal føle på inkludering, anerkjennelse og tilhørighet. Vi har stilt spørsmål om arbeidet til pedagogiske ledere og har kommet frem til hvordan de jobber med inkludering, anerkjennelse og tilhørighet for flerkulturelle barn. Barnehagene har like verdier, men kan jobbe forskjellig basert på ulike erfaringer og kompetanse med ulike kulturer.

Våre funn viser at informantenes (de pedagogiske lederne) arbeid varierer mellom de to barnehagene som vi har undersøkt. Den ene ligger midt i en by og den andre er på et mindre tettsted. Inkludering av flerkulturelle barn skjer i hverdagen i barnehagen gjennom vektlegging på ett tett fellesskap i begge barnehagene. I barnehagen med større kulturelt mangfold (informant A), blir temadager ett større fokus i tillegg til en daglig innsats på inkludering. Dette er nødvendig for å mestre de ulike problemstillingene som kan oppstå basert på mangfoldige behov. Informant B og C tar utgangspunkt i de flerkulturelle barna de har for å fremme kulturelle tema, og lager samlingsstunder for å inkludere kulturelle opplevelser. Uavhengig av kultur, implementerer begge barnehagene inkludering i hverdagen.

Gjennom denne undersøkelsen har vi konkludert med at tilnærming til anerkjennelse, tilhørighet og inkludering er tilpasset spesifikk kontekst til hver enkelt barnehage. For å møte de unike behovene til flerkulturelle barn, innebærer det at pedagogiske ledere er tilpassningsdyktige og fleksible i sitt arbeid. I løpet av vår undersøkelse har vi kommet frem til at å arbeide med dette teamet kan det styrke kulturell kompetanse, både hos de ansatte og barna. Det vil medføre ett fellesskap som alle vil føle seg inkludert i.

Når vi ser på fremtiden for barnehagekultur, forstår vi at barnehagene spiller en kritisk rolle for å forme et inkluderende samfunn. Våre funn fra studiet viser at inkludering, anerkjennelse og tilhørighet er avgjørende elementer i arbeidet til pedagogiske ledere, men samtidig varierer tilnærmingen basert på den unike konteksten til hver barnehage.

Fremtidens barnehager bør utvikle enda mer relevante og tilpassningsdyktige strategier for å møte de komplekse behovene til flerkulturelle barn. Dette handler ikke bare om fleksibilitet fra de ansatte, men også en bredere samfunnsforståelse om hvordan barnehagene som organisasjoner er så viktig for sosial og kulturell integrasjon. Ved å øke kulturell kompetanse,

både blant ansatte og barn, kan barnehagene skape ett felleskap der mangfold blir sett på som en styrke og en ressurs.

Pedagogiske ledere må være åpen og nysgjerrige for ulike kulturer og kontinuerlig evaluere og justere sine metoder for å sikre at alle barn føler seg sett, hørt og verdsatt. Selv om arbeidet er utfordrende, må barnehagene arbeide og bidra til å bygge ett samfunn hvor respekt, gjensidig forståelse og fellesskap er grunnleggende verdier. Dette er samfunnsmandatet veldig tydelig på og er essensielt for å sikre at Norge fortsatt er ett inkluderende og rettferdig samfunn for alle, uansett kulturell bakgrunn.

Litteraturliste

- Andreassen, B.-O., & Olsen, T. A. (2014). *Religion, etikk og filosofi i barnehagen*. Universitetsforlaget .
- Arnesen, A.-L., Allan, J., Andresen , R., Kolle, T., Kristoffersen, A.-E., Larsen, A., . . . Ulla, B. (2017). *Inkludering Perspektiver i barnehagefaglige praksiser (2.utg)*. Universitetsforlaget.
- Bergersen, A. (2017). *Global forståelse barnehagelæreren som kulturell brobygger*. Fagbokforlaget .
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker - innføring i interkulturell kommunikasjon* . Gyldendal.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving (7.utg)*. Gyldendal.
- Drugli, M. B., & Onsjøien, R. (2022). *Gode foreldresamtaler om utfordrende temaer*. Cappelen Damm AS.
- Fugelsnes, K. (2022). Hvordan skaper personalet i barnehagen vilkår for barn fellesskap og tilhørighet? *Nordic early childhood education research*, 12(2), ss. 71-87.
<https://doi.org/10.23865/nbf.v19.242>
- Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! - perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid Barnehagen i et mangfoldig samfunn (2.utg)*. Universitetsforlaget.
- Johansson, E. M. (2022). Leder: Tilhørighet: Å skape fellesskap i barnehagen. *Nordisk barnehageforskning*, 19(2). <https://doi.org/10.23865/nbf.v19.283>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Utdanningsdirektoratet*. Hentet fra Rammeplan for barnehagen:
<https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Kvistad, K., & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen* . Cappelen Akademisk

Forlag.

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: veiledning i samfunnsvitenskaplig forskningsmetode* (2.utg). Fagbokforlaget.

Larsen, A., & Slåtten, M. V. (2020). *En bok om oppvekst samfunnsfag for barnehagelærere* (5.utg). Fagbokforlaget.

Mehmetoglu, M. (2004). *Kvalitativ metode for merkanfile fag* . Bergen : Fagbokforlaget.

NRK. (u.d.). *NRKs flerkulturelle ordliste*. Hentet 21.mai 2024 fra <https://info.nrk.no/sprak/flerkulturell/> <https://info.nrk.no/sprak/flerkulturell/>

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2utg). Universitetsforlaget.

Regjeringen. (2020, Mars 3). *Regjeringen.no*. Hentet fra Etikkk: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunestruktur/Verktoy/lokaldemokrativeilederen/del-a/etikk/id2424157/>

Statistisk Sentralbyrå. (2024). *ssb.no*. Hentet fra Innvandring: <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>

Statped (2022, August 1). *Statped.no*. Hentet fra Hva er inkludering?: <https://www.statped.no/temaer/inkludering2/hva-er-inkludering/>

Boldermo, S. (2020). Fleeting moments: young children´s negotiations of belonging and togetherness. *International Journal of early years education*, 137. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/09669760.2020.1765089?needAccess=true>

Tholin, K. R. (2021). *Profesjonsetikk for barnehagelærere* . Fagbokforlaget.

Thoresen, I. T., & Winje , G. (2021). *Religioner, mangfold og etikk i barnehagen* (2.utg). Cappelen Damm AS.

Tveitereid, K. (2018). Inkludering i barnehagens fellesskap: Samarbeid mellom minoritetsfamilien og barnehagens personale: En systematisk litteraturgjennomgang

2012-2017. *Paideia - Tidsskrift for professionel pædagogisk praksis*(16), ss. 33-45.

Hentet fra Tidsskrift: <https://tidsskrift.dk/Paideia/article/view/125760/172358>

Winje, G. (2010). *Høytidsmarkering i barnehagen*. Cappelen Damm AS.

Vedlegg 1:

Intervjuguide:

Jobb og utdanning:

1. Hvilken stilling har du i barnehagen, og hvilken utdanning har du?
2. Hvor lenge har du jobbet i denne barnehagen?

Barnehagen:

1. Har dere barn i barnehagen som er født i Norge, men har utenlandske foreldre, eller eventuelt har innvandret?
- Eventuelt hvor mange?
2. Har dere normer, verdier og holdninger som dere har spesielt fokus på i barnehagen, eller jobber ut ifra? - Hvorfor?

Tilhørighet og inkludering:

1. Hvordan jobber dere med inkludering, slik at barna føler på tilhørighet? Gjerne ulike fokus som t.d. gjennom lek, foreldresamarbeid, eller hvor dere håndterer når eventuelle utfordringer oppstår?
2. Har du erfaringer med ulike kulturer på din avdeling, og hvordan arbeider dere med dette?
3. Markerer dere noen høytider som ikke er representert i barnehagen, eller fokuserer dere mest på de som er her?
Hvordan, hvilke, og eksempler på hvordan disse blir markert?
4. Hvordan tilrettelegger dere for det flerkulturelle mangfoldet blir synliggjort i det pedagogiske arbeidet? Hvordan er dette med på å utvikle barns glede og stolthet over sin egen kulturelle tilhørighet?
5. Er det noe dere synes er utfordrende i sammenheng med flerkulturelle barn? Eventuelt hva er mest utfordrende?
6. Er det noe dere synes er spesielt fint med ett flerkulturelt samfunn i barnehagen?
7. Er det noe innenfor dette temaet dere kan bli bedre på?

Foreldresamarbeid:

1. Har dere ett tett samarbeid med foreldre angående mangfold, kultur og religion?
- Eventuelt hvordan er samarbeidet?

2. Har foreldrene noen forventinger til arbeide dere gjør?
- Eventuelt hvilke?
3. Er foreldre flinke til å bidra aktivt i barnehagen med tanke på kultur og religion?
- Eventuelt hvordan?
4. Har dere møtt noe motstand fra foreldre? I så fall hvilken type motstand har det vært?

Oppsummering:

1. Har vi forstått det riktig?
2. Er det noe du ønsker å legge til?

Vedlegg 2:

Hei! Vi er to studenter som skal skrive bachelor om flerkulturelle barn i barnehagen. Vi ønsker derfor å intervju pedagogiske ledere på en avdeling i barnehagen om dette tema. Vi har lenge hatt en interesse for mangfold, spesielt i barnehager, derfor vil vi ta ett dypdykk inn i dette temaet. Vi har begge vært i praksisbarnehager hvor mangfold har vært utbredt, men også der det var lite mangfold. Vi merket hvordan de tilsette hadde forskjellig fokus på inkludering av flerkulturelle barn, høytider og ulike kulturer. Derfor vil vi se nærmere på hvordan barnehagepersonalet jobber for at flerkulturelle barn føler seg sett, inkludert og føler på den samme tilhørigheten som alle bør kjenne på. Vi synes dette er et viktig tema å ta for seg da det norske samfunnet stadig blir mer globalisert, flere kulturer og ulike land kommer inn i barnehager.

Problemstillingen vi går ut ifra er: "Hvordan jobber pedagogisk leder for at flerkulturelle barn føler seg sett, inkludert og føler tilhørighet?"

Ved å delta i dette intervjuet vil du bli stilt spørsmål angående flerkulturelle barn i barnehagen og hvordan dere arbeider med dette. Det blir et anonymt intervju, vi skal ikke ta opptak av intervjuet, men vil foregå ved at vi stiller spørsmål og noterer underveis. Alle barnehager og personer involvert i intervjuet vil være anonyme. Vi er usikre på hvor lang tid intervjuet vil ta, men vi setter av ca. 60 minutt.

Det er frivillig å delta.

Om du velger å delta har du selvsagt mulighet til å trekke ditt samtykke om noe skulle oppstå og du lenger ikke vil være med på intervjuet.

Vi vil oppbevare og bruke dine opplysninger i det formålet vi har fortalt i dette skrivet, som da er vår bacheloroppgave. Som sagt behandler vi opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Håper å høre fra deg!

Med vennlig hilsen 375 og 191

Dato:

Sted og tid:

Underskrift informant:

Underskrift:
